

Världens mest berömda dokument?

och historiens dyraste pappersark?

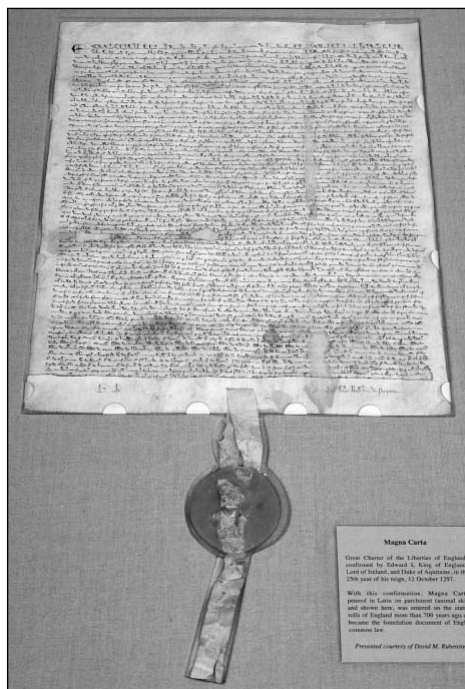
Thorsten Sjölin

JAG HADE EN GÅNG EN HISTORIELÄRARE som inte var mycket för årtal, men ett årtal ansåg han vara viktigare än alla andra och det var 1066, året för slaget vid Hastings och normandernas invasion av England. Normanderna var ju egentligen frankifierade vikingar och således en mer eller mindre direkt fortsättning på danskarnas herrevälde över stora delar av ön. Harold II hade just vunnit över en invaderande vikingahär uppe i norra England när han fick föra den segrande hären i ilmarscher ner mot Engelska Kanalen. Trots att han valt en höjd att placera soldaterna på, förlorade han och stupade dessutom. Vägen till London låg öppen och Wilhem Erövraren tog naturligtvis tillfället i akt. Vikingarna var tillbaka.

Så gick det ett antal år och med tiden tröttnade de ledande familjerna på enväldiga kungar och tvingade kung John att underteckna Magna Charta år 1215, ett dokument som lade fast högadelns rättigheter gentemot kungamakten. Det var aldrig tänkt att det skulle leva i 700 år utan utarbetades för att lösa en politisk kris. Enligt legenden skedde underskrivandet på en ö i Themsen för att kungen inte skulle kunna dra sig ur i sista stund. Huruvida detta är sanning eller ej är oklart, men just väster om London hittar man ängen Runnymede där

det idag står ett monument över händelsen som kanske mera riktigt ägde rum just där. Monumentet är inte speciellt gammalt och bekostat av American Bar Association, som är en sammanslutning av högre jurister.

Varför bekostade amerikanska jurister ett monument i England kan man fråga sig? Anledningen är nog att söka i den amerikanska Declaration of Independence

och de andra amerikanska dokumenten som handlar om individens frihet och som ytterst går tillbaka på Magna Charta. Faktum är att vissa delar av Magna Charta fortfarande är lag i Storbritannien, speciellt de delar som säger att alla har rätt till en fri rättegång med jury. Magna Charta är med andra ord grunden till de mänskliga friheterna och rättigheterna, och är således ett viktigt dokument för hela den civiliserade världen. Kanske skulle vår historielärare ha sagt att 1215 var det årtal vi inte skulle glömma, men Magna Charta

var en direkt följd av 1066.

Magna Charta finns att beskåda på British Library i London, där man har två av de existerande fyra exemplaren av dokumentet från 1215, men varje påföljande kung fick ratifiera genom att sätta sitt sigill på en nyutskrivna kopia och av dessa finns det fortfarande ett mindre antal – under tjuo – i behåll. Alla utom ett tillhör olika institutioner och bara två, varav ett från 1297 från Edward I i det australiensiska nationalbiblioteket, finns utanför England. Det andra exemplaret,

också från 1297, finns i USA dit det såldes för över 22 år sedan från en privat samling i England. Sedan dess har det bytt ägare och hamnat hos Perot Foundation som ansåg att de behövde pengar för andra ändamål och därför lät Sotheby's sälja dokumentet i oktober 2007. Exemplaret blev kvar i USA och kan beskådas på the National Archive i Washington DC, där det varit utställt sedan det kom till USA. Den nye ägaren fick betala 21,3 miljoner amerikanska dollar, vilket är cirka 140 miljoner svenska kronor – vem sa

---

Kung John signerar Magna Charta den 15 juni 1215. En färglagd trägravvyr från 1800-talet som finns på The Granger Collection i New York.

att information är gratis numera? Ägaren arbetar 100 meter från Nationalarkivet och kan alltså titta in till sin Magna Charta varje dag om han vill!

Samtliga de fyra kända kopior som dateras till 1215 finns i Storbritannien. En ”nyutgåva” finns i Australien. Orsaken till detta kan man, om man är engelskkunnig, finna i Sothebys katalog som man kan hitta på webbadressen www.sothebys.com/liveauctions/event/N08461_MagnaCarta.pdf

En lång adress, men det är enklare att webbsöka på orden Magna Charta, Sotheby och pdf, så lär den komma upp först i sökresultatet.

Så mycket fakta man vill ha kring dokumentet finns på ”Treasures in full” på British Library, webbadressen är enkelt nog www.bl.uk, sök sen på ”Treasures in full”

så hittar du mängder av spännande saker. Även Gutenbergbibeln och Shakespeare.

Tre av paragraferna i Magna Charta är fortfarande engelsk lag. Den som handlar om rättigheter för Engelska kyrkan, den som handlar om städers fristående ställning och den troligen mest kända, den som många anser ligga till grunden för Deklarationen om mänskliga rättigheter. Det vill säga: alla män hade rätt till en prövning i domstol, kungen kunde inte godtyckligt arresteras någon. Och kungen stod under lagen, inte över den.

Magna Charta beskrevs i den utmärkta katalogen från Sotheby's som det viktigaste historiska dokument som någonsin hade bjudits ut på auktion.

Men det var ju inte bara bokstäverna som kostade 140 miljoner, inte ens bara pappret. Det var ju magin!